

اثربخشی آموزش همسران مبتنی بر رویکرد شناختی - رفتاری - اسلامی بر رضایت زناشویی، انطباق پذیری و همبستگی خانواده

رمضان حسن زاده^{۱*}، هدی بابایی^۲، رضا سلیمانی^۱، بابا... بخشی پور^۳

تاریخ وصول: ۱۳۹۱/۱۲/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۴/۵

چکیده

زمینه و هدف: هدف از این پژوهش، بررسی اثربخشی آموزش همسران مبتنی بر رویکرد شناختی- رفتاری- اسلامی بر رضایت زناشویی، انطباق پذیری و همبستگی خانواده در میان کارکنان شهرداری بندرگز بود.

روش بررسی: روش پژوهش تجربی بود، بدین منظور ۲۶ نفر (۱۶ زن و ۱۰ مرد) از کارکنان و همسران آنها به صورت داوطلبانه انتخاب شدند و به روش جایگزینی تصادفی در دو گروه قرار داده شدند (یک گروه کنترل و یک گروه آزمایش). به گروه آزمایش، بسته آموزشی شناختی- رفتاری- اسلامی توسط محقق ارائه شد. ابزار پژوهش در این تحقیق، پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ و مقیاس انطباق پذیری و همبستگی خانواده بوده است. بعد از اجرای پرسشنامه ها، روش تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح توصیفی و استنباطی صورت گرفت.

یافته ها: مقایسه میانگین نمرات پس از آموزش رضایت زناشویی و انطباق پذیری و همبستگی خانواده در گروه های مورد مطالعه و تحلیل کوواریانس نمرات آزمون نشان داد، بین گروه آزمایش و گروه کنترل در مقیاس انطباق پذیری و همبستگی خانواده و در تمامی خرده مقیاس های رضایت زناشویی ($p < 0/05$) به غیر از فرزندپروری ($p < 0/05$) تفاوت معناداری وجود دارد؛ ولی بین اثربخشی آموزش در مردان و زنان تفاوت معنادار نبوده است ($p = 0/441$).

بحث و نتیجه گیری: نتایج این مطالعه نشان داد که کیفیت زندگی همسران بر اثر آموزش افزایش می یابد.

واژگان کلیدی: رضایت زناشویی، انطباق پذیری خانواده، همبستگی خانواده.

مقدمه

عمر طولانی تری دارند، از ثروت و جایگاه اقتصادی بالاتری بهره مندند و روابط جنسی رضایت بخش تری در قیاس با افراد مجرد و افراد بارابطه بدون ازدواج دارند. به علاوه کودکان از نظر عاطفی و تحصیلی معمولاً در خانواده های با حضور هر دو والد بهتر رشد می کنند (۲).

بدیهی است رضایت زناشویی، نشانگر استحکام و کارایی نظام خانواده است و زن و مرد، هر دو در حفظ بهداشت روانی خانواده و احساس رضایتمندی زناشویی که باید به آن پرداخته شود، نقش دارند (۳). رضایت زناشویی اصطلاحی است که برای نشان دادن میزان خشنودی و خرسندی همسران از زندگی مشترکشان به کار می رود. مطالعه بر روی سیستم های اعتقادی و الگوهای تعاملی زوجین خوشبخت نشان می دهد که آنها ویژگی های مشخصی دارند که عبارتند از: احترام، پذیرش، بیشتر بودن تعامل های مثبت در مقایسه با تعامل های منفی، متمرکز کردن تعارض ها بر روی موضوع های دقیق و مشخص، ترمیم روابط قطع شده، برخورد معقول با سبک های متفاوت محاوره زنانه و مردانه، و توجه به نیازهای صمیمیت و قدرت (۴).

یکی از اشکال تجمع انسان، خانواده است. خانواده مجموعه پیچیده ای است از انواع روابط، روندها، و پدیده های مختلف و به عبارت دیگر، خانواده نظامی است در حیات اجتماعی که در آن مناسبات جسمی، روانی، اقتصادی، اخلاقی، فرهنگی و غیره باهم گره خورده و مجموعه ی یکپارچه ای را تشکیل داده اند. مرداک^۱ خانواده را یک گروه اجتماعی خاص می داند که دارای محل سکونت واحد، فعالیت اقتصادی مشترک و کارکرد تجدید نسل است (۱). در جوامع امروزی اگرچه محبوبیت ازدواج کاهش یافته است؛ اما ازدواج همچنان منافع اجتماعی، خانوادگی و فردی فراوان خود را حفظ نموده است. افراد متأهل سالمتر و

۱. گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.

* (نویسنده مسؤول) Email: rhasanzadehd@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

۳. گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور ساری، ساری، ایران

زمینه های فرهنگی واجتماعی کشور مطابقت داشته باشد. برای این اساس، پژوهش حاضر درصدد است تا بسته آموزشی تدوین شده توسط پژوهشگر را جهت آموزش همسران استفاده نماید. بنابراین پژوهش حاضر با توجه به اهمیت نظام خانواده و رسالت آن (آرامش و تربیت) و کارکردهای مهم آن (رضایت زوجین در امور مختلف زندگی زناشویی) به دنبال یافتن جواب این پرسش است که آیا آموزش همسران با توجه به پروتکل آموزشی که توسط محقق تدوین شده است می تواند عملکرد همسران را در ابعاد مختلف (رضایت زناشویی، همبستگی^۲ و انطباق پذیری^۱) بهبود بخشد؟

روش بررسی

روش پژوهش، آزمایشی و طرح آن دو گروهی (گروه آزمایش و گروه کنترل) با پیش آزمون و پس آزمون می باشد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه کارکنان شهرداری بندرگز (۱۲۵ نفر) و همسرانشان در سال ۱۳۹۱ می باشند. از این میان، تعداد ۲۶ نفر (۱۶ زن و ۱۰ مرد) برای شرکت در کلاس های آموزش خانواده اعلام آمادگی کردند که این افراد به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۱۳ نفر) جای داده شدند. در این پژوهش برای جمع آوری داده ها و به منظور بررسی فرضیه های پژوهش از پرسشنامه رضایت مندی زناشویی انریچ و مقیاس ارزیابی انطباق پذیری و همبستگی خانواده استفاده شد.

پرسشنامه انریچ یک ابزار به سه شکل ۴۷، ۱۱۵ و ۱۲۵ سوالی است. این پرسشنامه برای ارزیابی زمینه های بالقوه مشکل زا یا شناسایی زمینه های قوت و پربراری رابطه زناشویی به کار می رود. همچنین از این پرسشنامه برای تشخیص زوجهایی استفاده می شود که نیاز به مشاوره و تقویت رابطه خود دارند. به علاوه این پرسشنامه به عنوان یک ابزار معتبر در تحقیقات متعددی برای بررسی رضایت زناشویی مورد استفاده قرار گرفته است. پرسشنامه انریچ از ۱۲ خرده مقیاس تشکیل شده است. پرسش ها به صورت پنج گزینه ای است و به هر گزینه آن از صفر تا چهار امتیاز تعلق می گیرد. کمترین نمره ۴۷ و بیشترین نمره ۲۳۵ است. هر چه نمره فرد بیشتر باشد؛ نشان دهنده رضایت زناشویی بالاتر است. اولیا پایایی آزمون رابه روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش نموده است (۸). همچنین عبدالله زاده در تحقیق خود آلفای کرونباخ پرسشنامه را ۰/۹۳ گزارش کرده است (۹). همبستگی بازآزمایی این آزمون ۰/۷۸ برای مردان و ۰/۸۳ برای زنان بوده است. ضریب همبستگی پرسشنامه انریچ با مقیاس های رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰، و با مقیاس های رضایت زندگی از ۰/۳۲ تا ۰/۴۱ است که نشانه روایی سازه آن است. کلیه خرده مقیاسهای این پرسشنامه از روایی ملاک خوبی

در عصر حاضر، نظام خانواده دچار مشکلات گردیده و اختلاف های خانوادگی، طلاق، فرزندانی بی سرپرست و بزهکاری نوجوانان نشان دهنده ی مشکلات اساسی در خانواده ها است که ریشه اصلی آن در کیفیت روابط بین زوج هاست (۵). همچنین آمار طلاق نیز رو به افزایش است. حدود ۴۰ درصد اولین ازدواج ها در آمریکا به طلاق منتهی می شود. طبق بررسی وی جن هوانگ در بین ۷ کشور آسیایی، طلاق به طور چشم گیری افزایش پیدا کرده است (۶). در ایران در سال های اخیر طلاق ۱۲٪ رشد و ازدواج ۲۲٪ کاهش داشته است. تا پایان بهمن ماه اول سال ۱۳۹۱، ۱۲۱۰۰۱ فقره طلاق رخ داده است (۷).

خانواده ی ناکارآمد یا ناسازگار قادر به تامین نیاز های تکاملی حل مشکلات و تعارض های خود نیست و کار کردهایش مختل است، بنابراین با توجه به چنین تعریفی، خانواده هایی که در آستانه فروپاشی، یا فرو پاشیده اند، در حیطه ی گوناگون عملکرد درون خانگی مختل هستند و خانواده مختل هم در حل مشکلات با دشواری رویاروی می باشد. به طور خلاصه، خانواده های شدیداً مختل، دارای اختیار و قدرت بسیار نامشخص، ناشفاف و نامؤثر بوده و ارتباطات رضایت بخش نیست (۵).

در ادبیات دینی مسلمانان به موارد ارزشمندی برای عبور از این طوفان ها اشاره شده است. تأثیر باورهای دینی در انجام واجبات و ترک محرّمات به استحکام خانواده و روابط زناشویی می انجامد. از جمله اینکه خوش بینی به مسائل زندگی و تبیین های خوش بینانه از حوادث ناخوشایند، بر توانایی رویارویی با مشکلات تأثیر می گذارد. رعایت حقوق متقابل (بقره: ۲۲۸) از دیگر عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی از دیدگاه اسلام است. مهمترین وظیفه مرد، سرپرستی خانواده و تلاش برای رفاه آنها (بقره: ۳۴)، رعایت حال زن، دوست داشتن و مهرورزی و معاشرت نیکو (نساء: ۱۹) با او است. مهمترین وظیفه زن هم اطاعت و فرمانبرداری، حفظ عفت خود، حفظ عفت شوهر (نساء: ۳۴) و اخلاق خوش است. می توان مهمترین عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی را گرایش زوج ها به فضایل و اجتناب از رذایل اخلاقی معرفی کرد.

بدیهی است استحکام و کارایی نظام خانواده به ارتباطات سالم و بالنده زوجین بستگی دارد. در این راستا، آموزش همسران به منظور شناساندن تفاوت های فی ما بین زنان و مردان، به کارگیری انگیزه و درگیر شدن به عنوان اساس کمک به خانواده در کارکرد موفق خانوادگی و همسری آنها مؤثر است. هر چند که بنیان خانواده با آموزش همسران، استوارتر می گردد؛ اما انتخاب رویکردی برای آموزش زوجین بدون توجه به جنبه های فرهنگی واجتماعی به مثابه سوار شدن بر قطاری است، بدون آنکه مبدأ و مقصد آن مشخص باشد. از این رو در این پژوهش تلاش بر این بوده است تا رویکردی انتخاب گردد که حتی المقدور با

1. Cohesion

2. Adaptability

در جلسه اول درباره کلیت این برنامه به منظور دستیابی به آرامش و تعامل بهتر در بین زوجین توضیحاتی داده شد. نکته آموزشی جلسه دوم، عوامل برانگیختن نشاط در خانواده، جلسه سوم: سازگاری و مدارای همسران، جلسه چهارم: واکنش همسران به احسان و بدی یکدیگر، جلسه پنجم: تدوین یک برنامه عملیاتی برای ارتباط بهتر، جلسه ششم: گوش دادن فعال، جلسه هفتم: پیشنهادهایی برای بهبود توانایی شما برای حل مساله، جلسه هشتم: معنویت همسران، جلسه نهم: فرزندپروری، جلسه دهم: وپایانی: واکنش مناسب در موقعیت «حضور - غیبت» بود که هر نکته آموزشی خود ریز نکاتی را شامل می شد؛ مثلاً عوامل برانگیختن نشاط در خانواده شامل: لذت شوخی، لذت بوی خوش، خریدن هدیه و... که هر ریز نکته نیز به صورت جداگانه آموزش داده شد.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (میانگین) و آمار استنباطی (آزمون T مستقل و آزمون F) استفاده شد.

یافته‌ها

افراد نمونه شامل ۱۶ زن و ۱۰ مرد بودند که به دو گروه آزمایشی و کنترل تقسیم شدند (۸ زن در گروه آزمایشی و ۸ زن در گروه کنترل، ۵ مرد در گروه آزمایشی و ۵ مرد در گروه کنترل). نتایج جدول شماره ۱ نشان می دهد که ۶۱/۵ درصد از شرکت کنندگان زن و ۳۸/۵ درصد مرد بودند.

جدول (۱): توزیع فراوانی جنسیت آزمودنیها

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۶	۶۱/۵
مرد	۱۰	۳۸/۵

مشخصه های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه، قبل و بعد از کار آزمایشی در جدول شماره ۲ آورده شد.

برخوردار است (۱۰). مقیاس ارزیابی انطباق پذیری وهمبستگی خانواده: این پرسشنامه با بیست سوال دو بعد انطباق پذیری وهمبستگی را در خانواده می سنجد. سوال های فرد، انطباق پذیری و سوال های زوج میزان همبستگی را مشخص می نماید. هر چه نمره ی انطباق پذیری بیشتر باشد؛ نشانه تیدگی خانواده و هر چه نمره همبستگی بیشتر باشد؛ نشانه آشفتگی خانواده می باشد. پرسشنامه به صورت معکوس نمره گذاری می گردد. این پرسشنامه با آلفای ۰/۶۸ برای کل ابزار، آلفای ۰/۷۷ برای همبستگی خانواده و آلفای ۰/۶۲ برای انطباق پذیری خانواده، از یک همسانی درونی نسبتاً خوب برخوردار است. اطلاعات بازآزمایی در اختیار نیست؛ اما ضرایب همبستگی در بازآزمایی برای همبستگی خانواده ۰/۸۳ و برای انطباق پذیری خانواده ۰/۸۰ بود که نشان دهنده ثبات بسیار خوبی است. این پرسشنامه از روایی صوری خوبی برخوردار است (۱۰).

روش آموزش: باتوجه به تجربیات شخصی محقق و نظرخواهی از آزمودنی ها، همسران در جلساتی جدا از هم شرکت کردند. به این صورت که در هر هفته یک جلسه برای مردان و یک جلسه هم برای زنان تشکیل گردید. ساعت و روز برگزاری جلسات با شرکت کنندگان هماهنگ شد و بر روی ساعت و روزی معین که کمترین مانع را جهت حضور افراد داشته باشد، توافق گردید. در مجموع، ۱۰ جلسه ۱/۵ ساعته برای هر یک از دو گروه مردان و زنان اجرا شد. جهت آموزش بسته آموزشی شناختی - رفتاری - اسلامی تدوین شده در ده جلسه به شرکت کنندگان گروه آزمایش ارائه گردید.

بسته آموزشی شناختی - رفتاری - اسلامی: این بسته شامل آموزش شناختی - رفتاری نکاتی برگرفته از کتاب قرآن، احادیث نبوی و آیات و روایات اسلامی می باشد. در ابتدای هر جلسه، هدف جلسه و علت ضرورت آن بر اساس آیات و روایات اسلامی بیان و آموزش های لازم به منظور دستیابی به آن داده شد و در جلسه بعدی مروری بر مطالب ارائه شده جلسه قبل و بازخوردی هم از نحوه ی ارائه مطالب از گروه اخذ گردید. به همین صورت

جدول (۲): میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه در دو گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	آزمایش		کنترل	
		میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
رضایت	پیش آزمون	۱۴۵/۷۷	۱۵/۶۹۵	۱۴۹/۶۱	۸/۷۵
زناشویی	پس آزمون	۱۵۹/۸۴	۱۳/۵۰	۱۴۴/۱۵	۱۱/۸۸
حل تعارض	پیش آزمون	۹/۶۹	۱/۶۰	۱۰/۴۶	۱/۳۳
	پس آزمون	۱۱/۵۴	۱/۷۶۱	۹/۰۷۶	۱/۳۲
بهبود روابط	پیش آزمون	۱۳/۱۵	۲/۵۷	۱۳	۱/۵۸
	پس آزمون	۱۵/۲۳	۱/۹۴	۱۴/۶۱	۱/۲۶
بهبود روابط با فرزندان	پیش آزمون	۱۲/۷۷	۳/۰۰۴	۱۲/۶۱	۱/۸۹
	پس آزمون	۱۳/۸۵	۲/۵۱۶	۱۲	۲/۵۴
بهبود روابط با خانواده و دوستان	پیش آزمون	۱۱/۳۸	۲/۷۸	۱۲/۶۹	۲/۱۳
	پس آزمون	۱۳/۷۷	۲/۵۸	۱۱/۳۱	۱/۷۰
انطباق پذیری	پیش آزمون	۱۹/۶۳	۳/۵۳	۲۴/۹۳	۱۰/۶۵
	پس آزمون	۳۸/۸۴	۱۰/۶۹	۲۸/۹۸	۷/۹۸
همبستگی	پیش آزمون	۱۹	۳/۰۵۵	۲۴/۲۷	۹/۶۵
	پس آزمون	۳۷/۹۱	۱۰/۶۹	۲۸/۳۹	۷/۵۵

خرده مقیاس های حل تعارض، روابط جنسی، روابط با فرزندان و روابط با اقوام و دوستان نیز نشان دهنده تأثیر مثبت آموزش همسران در بهبود این خرده مقیاس ها در گروه مداخله پس از اعمال متغیر مستقل است.

نتایج حاصله از جدول شماره ۲ حاکی از آن است که تفاوت میانگین نمرات پس آزمون رضایت زناشویی و انطباق پذیری و همبستگی در گروه کنترل و گروه آزمایش نشان دهنده تأثیر مثبت آموزش همسران بر این مقیاس ها در گروه مداخله پس از اعمال متغیر مستقل است و همچنین میانگین نمرات پس آزمون

جدول (۳): نمرات آزمون F متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	شاخص آماری	میانگین مجذورات	F	معناداری	میزان تاثیر
رضایت زناشویی	پیش آزمون	۱۵۲/۰۷	۰/۹۲۸	۰/۳۴۳	۰/۰۳۹
	عضویت گروهی	۱۴۱۳/۸	۸/۷۲	۰/۰۰۷	۰/۲۷۵
حل تعارض	پیش آزمون	۰/۳۵۷	۰/۱۴۲	۰/۷۱	۰/۰۰۶
	عضویت گروهی	۳۴/۸۰	۱۳/۸	۰/۰۰۱	۰/۳۷۶
بهبود روابط جنسی	پیش آزمون	۰/۰۲۲	۰/۰۰۸	۰/۹۴۳	۰/۰۰
	عضویت گروهی	۱۲/۴۸	۴/۳۹	۰/۰۴۷	۰/۱۶
بهبود روابط با فرزندان	پیش آزمون	۰/۵۹۱	۰/۰۹۸	۰/۷۵	۰/۰۰۴
	عضویت گروهی	۲۲/۳۶	۳/۶۹	۰/۰۶۷	۰/۱۳۸
بهبود روابط با خانواده و دوستان	پیش آزمون	۲۳/۲۳	۵/۸۲	۰/۰۲۴	۰/۲۰
	عضویت گروهی	۵/۷۱	۵/۷۱	۰/۰۲۵	۰/۱۹۹
انطباق پذیری	پیش آزمون	۰/۲۹	۰/۰۰۳	۰/۹۵	۰/۰۰
	عضویت گروهی	۵۵۵/۴۲	۵/۹۷	۰/۰۲۳	۰/۲۰۶
همبستگی	پیش آزمون	۸۶/۷۶	۱/۰۱	۰/۳۲۵	۰/۰۲
	عضویت گروهی	۵۱۴/۵۲	۶/۰۰۳	۰/۰۲۲	۰/۲۱

آزمودنی ها بر حسب عضویت گروهی تفاوت معناداری وجود دارد. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که آموزش همسران مبتنی بر رویکرد شناختی- رفتاری- اسلامی بر رضایت زناشویی، انطباق

جدول شماره ۳ نشان می دهد که با حذف تاثیر متغیر پیش آزمون، بین میانگین های برآورد شده نمرات رضایت زناشویی ($p < 0.01$) انطباق پذیری و همبستگی ($p < 0.05$)

است؛ ولی با توجه به جدول در خرده مقیاس فرزندپروری با حذف تاثیر متغیر پیش آزمون، بین میانگین های برآورد شده نمرات فرزندپروری آزمودنی ها بر حسب عضویت گروهی تفاوت معناداری وجود ندارد ($p < 0.05$). بنابراین، می توان نتیجه گرفت که آموزش همسران مبتنی بر رویکرد شناختی - رفتاری - اسلامی بر بهبود فرزندپروری شرکت کنندگان در گروه آزمایش تاثیر نداشته است

همچنین به منظور بررسی تفاوت در اثربخشی آموزش مبتنی بر رویکرد شناختی - رفتاری - اسلامی در زنان و مردان از آزمون t استفاده شد که نمرات آن در جدول شماره ۴ آمده است.

پذیری و همبستگی شرکت کنندگان در گروه آزمایش تاثیر داشته است و میزان تاثیر مداخله به ترتیب برای این سه مقیاس: ۰/۲۷، ۰/۲۰۶ و ۰/۲۱ بوده است. همچنین این جدول نشان می دهد که با حذف تاثیر متغیر پیش آزمون، بین میانگین های برآورد شده نمرات خرده مقیاس های حل تعارض ($p < 0.05$)، روابط جنسی ($p < 0.05$) و خانواده و دوستان ($p < 0.05$) در آزمودنی ها بر حسب عضویت گروهی تفاوت معناداری وجود دارد؛ بنابراین، می توان نتیجه گرفت که آموزش همسران مبتنی بر رویکرد شناختی - رفتاری - اسلامی بر این خرده مقیاس ها در شرکت کنندگان گروه آزمایشی تاثیر داشته است و میزان تاثیر مداخله به ترتیب برای هر خرده مقیاس برابر: ۰/۳۷، ۰/۱۶، ۰/۱۹۹ بوده

جدول (۴): نمرات آزمون تی

متغیرها	شاخص های آماری		انحراف معیار	T	df	p-value
	تعداد	میانگین				
رضایت زناشویی	زن	۱۶۲/۲۵	۹/۵۷	۰/۸۰۰	۱۱	۰/۴۴۱
	مرد	۱۵۶/۰۰	۱۸/۸۸			

آموزش کوتاه چندساعته به والدینی که رضایت زناشوییشان این همه متاثر از حضور فرزندان در خانواده می باشد، چندان کاربردی و موثر نخواهد بود. همچنین بین اثربخشی آموزش در مردان و زنان تفاوت معنادار نبوده است. در مجموع، نتایج این مطالعه نشان داد که کیفیت زندگی همسران بر اثر آموزش افزایش می یابد. یافته های این پژوهش با نتایج پژوهش های غیائی، معین و گوهرکانی (۱۱)، مهین ترابی، مظاهری، موسوی (۱۲)، منجری، شفیع آبادی، سودانی (۱۳)، کوترلا، دی یر، استیلز (۱۴)، براک و جانینگ (۱۵)، جسی و گورنی (۱۶)، کجفاف، مولوی، دوالفقاری (۱۷)، مک کاب (۱۸)، عیسی نژاد، احمدی، اعتمادی (۱۹)، ثناگویی، جان بزرگی، مهدویان (۲۰)، شولنبرگر (۲۱) و دماریس و همکاران (۲۲) همخوانی دارد.

در تبیین نهایی یافته های پژوهش باید گفت که ارزش های فردی اجتماعی، آداب و رسوم، رفتار و سلوک، حتی آداب لباس پوشیدن و غذا خوردن زن و مرد می تواند زمینه های همدلی بیشتر را بین آن دو پدید آورد. به همین جهت، شناخت زن و مرد از فرهنگ و واقعیت های ارزش فرهنگی همسر آینده از اهمیتی بسیار برخوردار است. به ویژه در کشور گسترده ی ما که در قالب یک فرهنگ و جامعه ی واحد، خرده فرهنگ های متعددی وجود دارد. توجه به این امر در مجموعه ملاک های ازدواج اهمیتی ویژه دارد و همان گونه که اشاره شد، تفاوت در ارزش های رفتاری، زمینه ساز اختلاف هاست. دیگر اینکه بهترین نتایج را زمانی در خصوص رضایت مندی خانواده ها خواهیم داشت که زنان و مردان باشناختی مناسب از ویژگی های جنس مخالف و مهارت های لازم در این زمینه، زندگی مشترک را آغاز کنند. چرا

نتایج به دست آمده در جدول شماره ۴ نشان می دهد که بین رضایت زناشویی زنان و مردان پس از آموزش تفاوت معناداری وجود ندارد ($p = 0.441$). هر چند بررسی آماره های توصیفی نشان می دهد که میانگین نمرات زنان پس از آموزش بیشتر از مردان است؛ یعنی آموزش برای زنان تاثیر بیشتری داشته است؛ ولی این تفاوت معنادار نبوده است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش بررسی اثربخشی آموزش همسران مبتنی بر رویکرد شناختی - رفتاری - اسلامی بر رضایت زناشویی، انطباق پذیری و همبستگی خانواده در میان کارکنان شهرداری بندرگز بود. یافته های تحقیق نشان داد، بین گروه آزمایش و گروه کنترل در مقیاس انطباق پذیری و همبستگی خانواده و در تمامی خرده مقیاس های رضایت زناشویی به غیر از فرزند پروری تفاوت معناداری وجود دارد. در تبیین یافته اول می توان گفت آموزش های داده شده باعث گردید تا اندازه ای روابط بین همسران شفاف شده و آنها متوجه بسیاری از خطاهای شناختی که باعث برهم خوردن صمیمیت و رابطه مثبت بین آنها بود، بشوند و همین شناخت نسبی، رضایت آنان را افزایش داد؛ اما در مورد مقیاس فرزندپروری باید گفت که فرزند و فرزندپروری از حوزه های چالش برانگیز و تنش زا در همه خانواده ها است. تحقیقات زیادی نشان میدهند که صمیمیت و نزدیکی زناشویی یک تا ۳ سال پس از تولد فرزندان کاهش می یابد. حتی تمایل به بچه دار شدن نیز می تواند در کاهش صمیمیت ازدواج موثر باشد. روشن است

پژوهش حاضر، شامل محدودیت‌هایی بود که از جمله آن می‌توان به سرسختی و مقاومت، جهت حضور در کلاس‌های آموزشی علیرغم داشتن مشکلات زناشویی، مقاومت بیشتر مردان نسبت به زنان درخصوص تغییرات بهبود وضعیت خانواده، تمایل نداشتن همسران به شرکت با یکدیگر در کلاس‌های آموزشی و تلاش افراد شرکت‌کننده در جهت توصیف موقعیت خانواده خود بهتر از آنچه هست، اشاره کرد.

در نهایت، خاطر نشان می‌سازد، لزوم توجه ویژه (برنامه ریزان مسائل خانواده و بهداشت، روانشناسان و روان‌پزشکان) به مسائل خانواده‌ها و میزان رضایت از زندگی زناشویی آنان ضروری به نظر می‌رسد که امید است نتایج این پژوهش راهگشای پژوهش‌های بیش‌تر و توجه جامعه به این موضوع باشد.

که بدون دانش و مهارت لازم، قرارگرفتن در زیر یک سقف، طرفین را درگیر مسائلی می‌کند که آرامش را در خانواده از بین می‌برد درجای خود، تاثیر منفی را بر روی تربیت فرزندان می‌گذارد که بدیهی است تبعات منفی آن دامنگیر جامعه خواهد شد. بنابراین علاج واقعه را قبل از وقوع باید کرد. در کلاس‌های آموزش خانواده از نظریه‌ها، روش‌ها و فنون گوناگونی می‌توان استفاده کرد. چگونگی اتخاذ رویکرد آموزشی، بستگی به دیدگاه و تجربه مدرس خانواده و شیوه‌های مورد استفاده‌ی او دارد و لازمه‌ی آن این است که مدرس خانواده، پیوسته مهارت‌های خود را توسعه دهد و متون آموزشی مورد استفاده‌ی خویش را متناسب با فرهنگ بومی مخاطبین و با ادبیاتی مناسب، پالایش نماید تا خروجی مناسب دریافت گردد.

References:

- Hassanzadeh R. The psychology of family, love and marriage, 1st ed, Tehran: Savalan. 2011.[Persian]
- Olson DH, Olson AK. Empowering couples. Translated by: Jafarinezhad K, Ardeshirzadeh M. 2th ed, Tehran: State Welfare Organization of Iran. 2004; 198. [Persian]
- Mousavi Chalak H. Social Work (1): Case Work. 5th ed. Tehran: Shelak. 2012; 308.[Persian]
- Carr A, Positive Psychology. Translated by: Pashasharifi H, Najafizand J. 3th ed, Tehran: Sokhan. 2008; 656.[Persian]
- Salarifar MR. Islam and Psychology Attitude about Family. 8th ed. Tehran: Samt. 2012; 232.[Persian]
- Huang WJ. An Asian Perspective on Relationship and Marriage Education: Family Process. 2005; 44(2): 161-173.
- Sadrashrafi M, Khonakdar M, Shamkhani A, Yousefi M. Divorce Psychopathology and Strategies for Prevention: Journal of Cultural Engineering. 2013; 73(7): 26-53. [Persian]
- Oliya N. Effectiveness of Enrichment Program Training on Increasing of Marital Satisfaction, MA Dissertation, Isfahan University. 2008; 130. [Persian]
- Sanaeizaker B. Family and Marriage Measurement 2nd ed, Tehran: Besat. 2008; 192. [Persian]
- Attari YA, Afzali S, Mehrabzadeh M. Compare Marital Adjustment men Teachers in Ahwaz School Based on Sensation Seeking Consistency With their Wife's: Journal of Shahid Chamran University of Education Science and Psychology. 2006; 1(12): 27-44.[Persian]
- Ghiasi P, Moein L, Gohargani SH, An Evaluation of the Effects of Behavioral-Cognitive Training on the Matrimony Satisfaction of Elementary Girl Students' Parents in the Second District of Shiraz in the Academic Year 2008-2009: Quarterly Journal of Women and Society. 2010; 1(1): 69-90.[Persian]
- Mahintorabi S, Mazaheri MA, Sahebi A, Mousavi V. The Effect of Cognitive-Behavioural Training on Modification of Irrational Expectation, Emotional Maturity and Marital Dissatisfaction in Women: Journal of Behavioural Sciences. 2011; 5(2): 127-133.[Persian]
- Monjezi F, Shafiabadi A, Sodani M. The Effects of Islamic Communication Style and Religious Attitudes on Marital Satisfaction Improvement: Journal of Behavioural Science Researches. 2011; 10(1): 30-37.[Persian]
- Kotrla K, Dyer P, Stelzer K. Marriage Education with Hispanic Couples: Evaluation of Communication Workshop: Family Science Association. 2010; 15(2): 93-108.
- Brock GW, Joanning H. A Comparison of Relationship Enhancement Program and

- Minnesota couple Communication Program: Journal of Marital & Family Therapy. 1983; 9(4):413-21.
16. Jessee R, Guerney BG. A Comparison of Gestalt and Relationship Enhancement Treatments with Married Couples: The American Journal of Family Therapy. 1981; 9: 31-41.
 17. Kajbaf MB, Aghaei A, Mahmoody E. The Effect of Happiness Training on Couples' Life Quality in Counselling Centres in Esfahan: Journal of Family Research. 2011; 7(1): 69-81.[Persian]
 18. Mc Cabe MP. Evaluation of Cognitive Behavior Therapy Program for People with Sexual Dysfunction: Journal of Sexual Marital Therapy. 2001; 27(3): 71-259.
 19. Isanejad O, Ahmadi SA, Etemadi O. Effectiveness of Relationship Enhancement on Marital Quality of Couples: Journal of Behavioural Sciences. 2010; 4(1): 9-16.[Persian]
 20. Thanaghee M, Janbozorgi M, Mahdavian A. Relationship between marital satisfaction and communication patterns of couples: Studies of Islam & Psychology. 2011; 5(9): 175-181.[Persian]
 21. Shollenberger MA. Increasing marital adjustment in graduate students and their spouses through relationship enhancement [dissertation]. Virginia: Poly technical Institute and State University. 2001.
 22. Demaris A, Mahoney A, Pargment KI. Sanctification of Marriage and General Religiousness as Buffers of the Effects of Marital Inequity: Journal of Family Issues. 2010; 31(10):1255-78.